

Äldreomsorgens och handikappservicens serviceområde/
Bilaga
Handikappservice

1.5.2015

Verksamhetsplan för att genomföra service enligt handikappser- vicelagen

Innehållsförteckning

INLEDNING	2
SERVICE OCH STÖDTJÄNSTER FÖR GRAVT HANDIKAPPADE PERSONER	3
1. FÄRDTJÄNST	3
2. SERVICEBOENDE.....	5
3. PERSONLIG ASSISTANS	6
3.1. ORDNANDE AV PERSONLIG ASSISTANS	8
3.2. AVLÖNANDE AV PERSONLIG ASSISTANS OCH ERSÄTTNING AV AVGIFTER	9
4. DAGVERKSAMHET	10
5. ÄNDRINGSARBETEN I BOSTADEN	10
6. REDSKAP OCH ANORDNINGAR I BOSTADEN	11
BEHOVSPRÖVAD, TILL KOMMUNEN ANSLAGSBUNDEN SERVICE	12
1. ANPASSNINGSTRÄNING	12
2. ÖVRIGA STÖDFORMER	13

INLEDNING

Inom handikappservicens verksamhetsenhet fastställs det kundspecifierade behovet av service och ekonomiska stödtjänster som inkluderas i handikappservicelagen och -förordningen samt förverkligandet av dem. Målet är att trygga kundernas självständighet och möjligheten att vara delaktiga. Sammanlagt får ungefär 4 000 kunder service i enlighet med handikappservicelagen. Handikappservicens utgifter år 2014 var sammanlagt ungefär 14,5 miljoner euro. Denna verksamhetsplan är i kraft från och med 1.4.2015 tills en ny handikappservicelag träder i kraft.

Enligt handikappservicelagen ska **utredningen av servicebehovet** påbörjas senast på den sjunde vardagen efter att den handikappade personen eller hans eller hennes företrädare har kontaktat den myndighet inom kommunen som har hand om socialservicen. **Beslut** om service och stödtjänster ska fattas utan obefogat dröjsmål och **senast inom tre månader** från det att den handikappade eller hans eller hennes företrädare har lämnat in ansökan, om inte utredningen av ärendet av särskilda skäl kräver längre behandlingstid. (Handikappservicelagen 3 a §.)

Tjänster i enlighet med handikappservicelagen som kommunen har särskilt ansvar att ordna för en gravt handikappad person är färdtjänster, serviceboende, ändringsarbeten i bostaden, redskap och anordningar i bostaden, dagverksamhet och personlig assistans. Övriga tjänster ämnade för handikappade är **behovsprövade, individuellt behovsbedömda och bundna till kommunens anslag och verksamhetsplan.**

Med handikappad avses enligt 2 § i handikappservicelagen en person som på grund av skada eller sjukdom under långa tider har särskilda svårigheter att klara av de funktioner som hör till normal livsföring. Med lång tid anses i främsta hand betyda en skada som varar mer än ett år. Till exempel för akuta situationer (höftfrakturer, olycksfall), där funktionsförmågan bedöms vara nedsatt i mindre än ett år, kan handikappservice i främsta hand inte ordnas.

Utredningen av servicebehovet påbörjas inom sju dagar genom att kunden kontaktas antingen via brev eller telefon. Kunden ges då kontaktuppgifter för tidsbokning eller så bokas en tid direkt för kontors- eller hembesök.

Handikappet eller sjukdomen ska vid behov bevisas med ett läkarutlåtande, där diagnoserna och de funktionella begränsningarna beskrivs samt skadans eller sjukdomens varaktighet som avses i handikappservicelagen. Kunden ska i huvudsak leverera ett intyg av en hälsovårdscentralläkare eller, när det gäller en hörsel-, syn- eller talskadad person, t.ex. ett läkarintyg från ÅUCS:s hörsel- eller synrehabiliteringscenter. När gravt handikapp fastställs beaktas läkares eller annan hälsovårdspersonals utlåtanden samt handikappservicens socialarbetares bedömning av kundens helhetssituation. Socialarbetarens bedömning är inriktad på att reda ut kundens förhållanden och livssituation. Beslutet om personens grava handikapp i relation till den ansökta servicen fattas av socialarbetaren. Gravt handikapp bedöms alltid i relation till den service som ansökts.

Enligt handikappservicelagens 3 a § ska en serviceplan utarbetas utan oskäligt dröjsmål i samarbete med den handikappade personen för att reda ut den service och stödtjänster som den handikappade behöver på så sätt som föreskrivs i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) 7 §). Serviceplanen ska granskas om det uppstår ändringar i den handikappade personens servicebehov eller förhållanden samt annars också enligt behov.

Handikappservicen har ingen åldersgräns. För många kunder i vuxen ålder är behovet av service livslångt (t.ex. serviceboende, personlig assistans). Vid bedömning av ser-

vicebehov för äldre personer strävar man ändå efter att skilja på gravt handikapp och det ökade behovet av service till följd av åldrande.

SERVICE OCH STÖDTJÄNSTER FÖR GRAVT HANDIKAPPADE PERSONER

1. FÄRDTJÄNST

Kommunen ska ordna skälig färdtjänst jämte följeslagarservice för en gravt handikappad som på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom nödvändigt behöver sådan service för att klara de funktioner som hör till normal livsföring (Handikappservicelagen 8 §).

När det gäller att ordna färdtjänst och därtill hörande ledsagarservice betraktas som gravt handikappade de som har särskilda svårigheter att röra sig och som på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom inte kan anlita de offentliga kollektivtrafikmedlen utan oskäligt stora svårigheter (Handikappserviceförordningen 5 §).

Färdtjänst skall ordnas för gravt handikappade så att de förutom de resor som är nödvändiga med tanke på arbete och studier även kan företa minst aderton sådana månatliga enkelresor som hör till det dagliga livet (Handikappserviceförordningen 6 §).

Servicens omfattning: Inom servicedistriktet finns ungefär 3 800 kunder, de årliga kostnaderna är cirka 4,2 miljoner euro. Cirka 47 % av kunderna som får färdtjänst i enlighet med handikappservicelagen är över 75 år.

Besluten om färdtjänst berättigar till användning av taxi eller invataxi. En vanlig taxi ska alltid beställas via beställningscentralen och inte t.ex. direkt från bilen. Man kan också ta en vanlig taxi från taxistationen och i så fall ska man försäkra att färdtjänstkortet gäller i taxin i fråga. Invataxi ska alltid beställas i enlighet med de anvisningar som är i kraft i varje enskilt fall genom beställningscentralen för invataxi. För närvarande svarar Länsikeskuksen taksit för invataxitransporter. Kunden ska alltid själv förvara färdtjänstkortet.

En socialarbetare kan fatta beslut om användningen av en viss taxi (bekant taxiservice) på skälig grund, om användningen av en viss chaufför eller taxi är motiverad på grund av en olägenhet som handikappet eller sjukdomen medför.

Färdtjänst beviljas förutom inom Åbo stads område, även inom S:t Karins, Reso, Lundo (Tarvasjoki), och Rusko kommuners områden. För regelbundet upprepande färdtjänstbehov kan resor beviljas för särskilda ändamål med hänsyn till individuella förhållanden och färdbehov även till andra närkommuner i Åboområdet. På skälig grund kan enskilda resor beviljas även för transport som sker på annat håll än inom närkommunerna i Åboområdet. Dessutom kan enskilda resor beviljas av särskilda skäl efter övervägande (t.ex. familjefester). Dessa resor ska ansökas på förhand med en ansökan som inkluderar motiveringarna för behovet av resan. Färdtjänstresor beviljas inte retroaktivt.

För gravt handikappade åbabor som bor på annan ort (t.ex. i servicehus, i bostadsenhet, i familjevård) beviljas färdtjänst i huvudsak på hemkommunens färdtjänstområde.

För gravt handikappade inom permanent anstaltsvård med dygnetruntvård kan färdtjänst beviljas med hänsyn till individuella behov för ett regelbundet självständigt resande.

Som handikappservice kan färdtjänst ordnas antingen för heltidsarbete eller -studier, vars mål är att avlägga examen, avlägga yrkesexamen, stärka yrkeskompetensen eller förbättra anställningsmöjligheterna. Arbetsresor betyder resor mellan hemmet och arbetsplatsen. Arbetsgivaren har ansvar för att ordna de resor och kundbesök som sker under arbetsdagen. Studieresor och resor som hör till dagverksamhet i enlighet med handikappservicelagen kan också ordnas som samkörning.

En gravt handikappad persons individuella behov av färdtjänst beaktas på så sätt att han eller hon har en faktisk möjlighet att utföra minst 18 enkelresor i månaden. De förmåner som beviljats för en gravt handikappad person, såsom bilstöd, redskap eller anordningar i bilen i enlighet med handikappservicelagen och bilskatteåterbäring, kan beaktas som minskande av färdtjänstbehovet om bilen de facto används för att transportera den gravt handikappade.

Bussarna som trafikerar i Åbo har i huvudsak lågt golv och lämpar sig också väl för personer som rör sig med hjälpmedel. Nedsatt funktionsförmåga till följd av åldrande ford-
rar inte i främsta hand beviljande av färdtjänst för gravt handikappade. Kunder, vars minskade funktionsförmåga beror på åldrande, hänvisas att ansöka färdtjänst i enlighet med socialvårdslagen.

Färdtjänst i enlighet med socialvårdslagen beviljas till en person som inte är berättigad till färdtjänst i enlighet med handikappservicelagen, men som har särskilda svårigheter med rörligheten i kollektivtrafiken. Basservicenämnden har 26.10.2011 § 294 godkänt verksamhetsplanen för färdtjänst i enlighet med socialvårdslagen inom ramen för ett särskilt anslag.

Resornas självrisk

Enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården kan man för färdtjänsten för gravt handikappade ta ut en avgift som högst motsvarar kostnaden för kollektivtrafiken på orten eller annan motsvarande rimlig kostnad.

Självriskandelarna för färdtjänsterna bärs upp enligt följande:

För fritidsresor uppbärs en engångsavgift/avgift för en enkelresa i enlighet med kollektivtrafiken på Åbos område (Åbo, S:t Karins, Lundo, Reso, Rusko). För resor som görs i andra kommuner och som går till andra närkommuner uppbärs en avgift som motsvarar en gällande kollektivavgift i enlighet med Matkahuoltos tariff som är baserad på kilometerantalet.

För studie- och arbetsresor uppbärs 1 €/enkelresa på Åbo regiontrafiks område. För arbetsresor utanför området uppbärs en avgift motsvarande ett månadskort eller i proportion till Matkahuoltos avgift. För studieresor utanför området uppbärs en avgift som motsvarar självrisk för avgiften för FPA:s studieresor, vilket för nuvarande är 43 €/ månad (Lag om stöd för skolresor 5 §).

Åtgärder år 2015 – 2016:

- 1) Färdtjänstens samarbetsgrupp (primärvården, medicinsk rehabilitering, handikappservicen) fortsätter sin verksamhet och man fortsätter det täta samarbetet med hälsovårdscentralläkarna vad gäller färdtjänsternas tillvägagångssätt.
- 2) Rullatorskolningen för användningen av rullator i bussar med lågt golv hålls fortfarande tillsammans med den medicinska rehabiliteringen.
- 3) I situationer där det behövs en närmare utredning om kundens funktionsförmåga görs detta av fysio- och ergoterapeuterna vid den medicinska rehabiliteringen.

2. SERVICEBOENDE

Kommunen ska ordna serviceboende för en gravt handikappad som på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom nödvändigt behöver sådan service för att klara de funktioner som hör till normal livsföring. Kommunen har dock ingen särskild skyldighet att ordna serviceboende eller personlig assistans då tillräcklig omsorg om den gravt handikappade inte kan tryggas genom åtgärder inom den öppna vården. (Handikappservicelagen 8 §.)

Till serviceboendet hör en bostad samt service som hör till boendet, som är nödvändig för att den boende ska klara av dagliga sysslor. Sådan service kan bestå av hjälp med funktioner som hänför sig till boendet, såsom möjligheter att förflytta sig, påklädning, personlig hygien, mathushållning och städning av bostaden samt de tjänster som behövs för främjande av invånarens hälsa, rehabilitering och trivsel. (Handikappserviceförordningen 10 §.)

Vid ordnande av serviceboende avses med gravt handikappad en person som på grund av skada eller sjukdom behöver en annan persons hjälp för att klara av dagliga funktioner fortlöpande, på olika tider på dygnet eller annars speciellt mycket (Handikappserviceförordningen 11 §).

Serviceens omfattning: Inom servicedistriktet finns ungefär 180 kunder, varav 115 i serviceboendeenheter och 65 i eget hem. De årliga kostnaderna är omkring 5 miljoner euro.

Serviceboende ordas i främsta hand i personens egen bostad till exempel med hjälp av en personlig assistent, stöd för närståendevård, hemvård och ändringsarbeten i bostaden.

Serviceboende förverkligas i stadens egna servicehus eller i servicehus som upprätthålls av organisationer och privata serviceproducenter. Serviceboende i enlighet med handikappservicelagen är konkurrensutsatt och ett ramavtal har gjorts tillsammans med serviceproducenter för tiden 1.1.2012–31.12.2016. På basen av kundens individuella hjälpbehov är det också möjligt att använda andra serviceproducenter (direktupphandling) för att ordna serviceboende om det finns särskilda skäl till detta till följd av kundens individuella situation. Direktupphandling av serviceboende förutsätter ett beslut av social- och hälsovårdsnämnden.

Med serviceboende stöds den gravt handikappades möjligheter till deltagande och rätt att bestämma över sin egen vård och omsorg. Om personen inte har en sådan förmåga behöver han eller hon inte nödvändigtvis anses vara gravt handikappad på grund av sin sjukdom eller sitt handikapp. När beslut om serviceboende fattas beaktas personens faktiska förmåga att bo i serviceboende.

I serviceboende svarar kunden själv för näringskostnaderna, hyran, elen, vattnet, hemmets renlighet, kostnaderna för den personliga hygien samt andra vanliga personliga utgifter.

Specialservicen som hör till serviceboendet är kostnadsfri för en gravt handikappad person (lag om klientavgifter inom social- och hälsovården 4 § 5:e punkten). Kostnadsfria tjänster kan vara till exempel hemvård, hemsjukvård som hör till den samt en del av hemvårdens stödtjänster (t.ex. trygghetstelefontjänst).

Vid bedömning av behov av serviceboende för äldre personer strävar man efter att skilja på gravt handikapp och det ökade behovet av service till följd av åldrande. Servicebehovet vad gäller dagliga sysslor kan även för en äldre person vara omfattande, konstant och ske dygnet runt, men situationen i fråga kan ändå inte anses bero på gravt handikapp. För äldre personer, vars funktionsförmåga försämras bl.a. i takt med insjuknande kopplat till åldrandet ordnas serviceboende i överensstämmelse med annan social- och hälsovårdslagstiftning.

Åtgärder år 2015 – 2016:

- 1) Målet är en kundorienterad utveckling av ärenden som berör kvaliteten på och innehållet av serviceboendet tillsammans med serviceproducenterna.
- 2) När servicen planeras tas sådana personers behov av terapeutiskt och gemensamt boende i beaktande som är unga och i arbetsför ålder, gravt handikappade och som behöver mycket hjälp.

3. PERSONLIG ASSISTANS

Enligt handikappservicelagen 8 § ska kommunen ordna personlig assistans för en gravt handikappad person som på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom nödvändigt behöver sådan service för att klara de funktioner som hör till normal livsföring. Kommunen har dock ingen särskild skyldighet att ordna personlig assistans då tillräcklig omsorg om den gravt handikappade inte kan tryggas genom åtgärder inom den öppna vården.

Enligt handikappservicelagen 8 c § avses den nödvändiga hjälp som en gravt handikappad har behov av hemma och utanför hemmet:

- 1) i de dagliga sysslorna;
- 2) i arbete och studier;
- 3) i fritidsaktiviteter;
- 4) i samhällelig verksamhet; eller
- 5) i upprätthållande av sociala kontakter.

Syftet med personlig assistans är att hjälpa den gravt handikappade att göra sina egna val när det gäller funktioner som avses i 1 momentet. För att personlig assistans ska ordnas förutsätts att den gravt handikappade har resurser att definiera assistansens innehåll och sättet den ordnas på.

När det gäller att ordna personlig assistans anses som gravt handikappad den som till följd av ett långvarigt eller framskridande handikapp eller en sådan sjukdom nödvändigt och upprepade gånger behöver en annan persons hjälp för att klara de funktioner som avses i 1 momentet och behovet av hjälp inte i främsta hand beror på sjukdomar och funktionshinder som har samband med normalt åldrande.

Personlig assistans ska ordnas för dagliga sysslor, arbete och studier i den mån som den gravt handikappade nödvändigtvis behöver det. För fritidsaktiviteter, samhällelig verksamhet eller upprätthållande av kontakter ska personlig assistans ordnas minst 30 timmar per månad, om inte ett lägre timantal räcker för att tillförsäkra den gravt handikappade nödvändig hjälp. I fråga om de funktioner som nämnts tidigare kan timantalet även vara mindre än 30 timmar, om det räcker för att tillförsäkra behovet av nödvändig hjälp. Den gravt handikappade personens egna uppfattning om hur mycket hjälp som behövs ska i så fall speciellt tas i beaktande. När timantalet mäts ut ska det i serviceplanen definierade individuella hjälpbehovet och den handikappades livssituation i sin helhet beaktas.

Servicens omfattning: Inom distriktet för personlig assistans finns ungefär 500 kunder, de årliga kostnaderna är cirka 3,5 miljoner euro.

Med återkommande och nödvändig behov av hjälp avses både kvantitativt mycket, fortlöpande och på olika tider på dygnet förekommande och även kvantitativt mindre, men ändå upprepade gånger förekommande nödvändig behov av hjälp.

När behovet av personlig assistans bedöms avses med **dagliga funktioner** sådana funktioner som människor utför i sitt liv antingen varje dag eller mera sällan, men ändå upprepade gånger med vissa tidsintervaller. Dagliga funktioner är till exempel rörlighet, påklädning, skötsel av personlig hygien och kläder, matlagning, skötsel av hemmet, utförande av ärenden och deltagande i dagliga funktioner med ett barn som

vårdas eller tas omhand av den gravt handikappade personen. **Upprätthållande av sociala kontakter** betyder möjligheten att träffa vänner, släktingar och andra människor. Personlig assistans kan också beviljas för funktioner utanför hemmet, som till exempel **fritidssysselsättningar och samhälleligt deltagande**. Personen kan till exempel klara sig utan utomstående hjälp i en bekant omgivning, men behöva en annan persons hjälp nödvändigtvis och upprepade gånger för verksamhet utanför hemmet.

För arbete och studier kan personlig assistans beviljas då assistenten gör det möjligt för den gravt handikappade att arbeta och studera. Syftet med personlig assistans är inte att man med personlig assistans utför arbetsuppgifter eller uppgifter som hör till studierna för den gravt handikappades del. Det är alltid fråga om ordnande av sådan personlig assistans som möjliggör den gravt handikappades självständiga och frivilliga utförande med assistentens hjälp i hemmet eller utanför hemmet. Syftet med studierna bör vara att avlägga examen, avlägga yrkesexamen, fördjupa yrkeskickligheten eller förbättra anställningsmöjligheterna. Övriga studier anses vara hobbyer. Arbetet kan vara baserat på anställningsförhållande eller företagsverksamhet.

Fastställandet av behovet av personlig assistans kan inte helt vara baserat på de åsikter som en annan person, t.ex. en anhörig eller närstående har framfört. Arbetet som den personliga assistenten utför kan inte vara sjukvård eller omvårdnad och omsorg. Personlig assistans beviljas inte då behovet av hjälp i främsta hand bygger på omsorg, vård eller övervakning. Vid sådana fall är i främsta hand hemvård, stöd för närståendevård, specialservice för personer med funktionsnedsättning eller övriga social- och hälsovårdstjänster aktuella. Hemvården står för hälso- och sjukvårdstjänster.

Den gravt handikappade personens anhöriga eller närstående kan inte fungera som personlig assistent, såvida det inte av mycket vägande skäl måste anses vara till fördel för den gravt handikappade, och såvida det inte finns någon särskild grund för hjälpen till följd av den gravt handikappade personens skada eller sjukdom. Begränsningen är nödvändig så att den gravt handikappade personens aktiva funktionsförmåga, egna vilja och rätt till självbestämmande förverkligas på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt med hjälp av avlönad personlig assistans. Med anhörig avses den gravt handikappade personens maka eller make, syskon, barn, föräldrar eller far- eller morföräldrar. En närstående är en person som bor i samma hushåll med den gravt handikappade personen (t.ex. sambo).

När personlig assistans beviljas beaktas övriga förmåner, stödtjänster och service som den ansökande eventuellt får. Dessa kan ändå kompletteras med personlig assistans.

En gravt handikappad person som är berättigad till **stöd för närståendevård** kan efter individuellt övervägande samtidigt beviljas personlig assistans för skötsel av ärenden utanför hemmet och fritidssysselsättningar.

Vid exceptionellt krävande närståendevårdsituationer kan personlig assistans beviljas även för dagliga funktioner i hemmet, ifall personen inte klarar sig utan en annan persons ständiga närvaro och hjälp. Samordnandet av personlig assistans och stöd för närståendevård övervägs alltid på basen av den individuella situationen och behovet av hjälp.

För ett gravt handikappat barn kan personlig assistans beviljas i situationer där barnet i annat fall, om han eller hon inte hade en skada eller sjukdom, kunde fungera självständigt med hänsyn till hans eller hennes åldersgrupp. Vad gäller barn kan det vara fråga om till exempel deltagande i en aktivitet som sker utanför hemmet och personlig assistans som beviljas för det ändamålet.

För äldre personer, vars funktionsförmåga är nedsatt till följd av åldrande, ordnas service och stödtjänster i främsta hand i enlighet med socialvårdslagen.

3.1. ORDNANDE AV PERSONLIG ASSISTANS

När det bestäms på vilket sätt personlig assistans ska ordnas ska kommunen beakta den gravt handikappades egna åsikter och önskemål samt det i serviceplanen definierade individuella hjälpbehovet och den handikappades livssituation i sin helhet (Handikappservicelagen 8 d §).

Åbo stad ordnar personlig assistans på följande vis:

- a) **Genom personlig assistans-servicen**, varvid den gravt handikappade personen själv avlönar en personlig assistent och fungerar själv som arbetsgivare (assistenten är i arbetsavtalsförhållande till den gravt handikappade). Vid behov kan även den gravt handikappades vårdnadshavare eller intressebevakare fungera som arbetsgivare för sin uppdragsgivares räkning.

Den gravt handikappade personens arbetsgivarskap kan stödas bl.a. genom att ordna hjälp för uppgifter i samband med löneutbetalning och utarbetandet av arbetsavtal samt i specialfall ordna ett mera omfattande stöd för den gravt handikappade genom Assistentcentrets tjänst för understött arbetsavtalsförhållande. När arbetstimmarna är få (som huvudregel högst 40 h/mån) fungerar Åbo stad som ställföreträdande betalare med kundens fullmakt och sköter om lagstadgade avgifter (avgifter för arbetspensionsförsäkring, arbetsolycksfallsförsäkring, sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring samt lagstadgade avgifter för arbetshälsovård).

När den personliga assistenten insjuknar instrueras man i främsta hand att söka en ersättare för den personliga assistenten. Om man inte hittar någon som kan ersätta den personliga assistenten när assistenten plötsligt insjuknat ska man i främsta hand be om hjälp via det egna hemvårdsdistriktet. Personlig assistans kan också ordnas genom att köpa tjänster av privata serviceproducenter, som har yrkeskompetens inom assistans av gravt handikappade personer (t.ex. Citywork Oy, Invalidiliiton Asumispalvelut Oy, serviceproducenter godkända av hemvården). Avlöandet av en privat serviceproducent ska avtalas separat med handikappservicens socialarbetare i samband med utarbetandet av serviceplanen.

Assistentcentrets akuta förmedlingstjänst för ersättare kan beviljas i specialfall, om den gravt handikappade personen har ett omfattande behov av personlig assistans kopplat till dagliga funktioner eller i övrigt en situation där det är absolut nödvändigt att få daglig hjälp.

- b) **Som köptjänst** kan personlig assistans ordnas på viss tid eller långvarigt genom en privat serviceproducent. Köptjänst kan ordnas till exempel i en situation där den gravt handikappade personen inte klarar av att fungera som arbetsgivare eller i en situation där assistansen förutsätter specialkunnande.
- c) Ibruktage av **servicesedeln** förbereds under våren 2015. Kundens rätt till servicesedeln och dess användning avtalas i samband med serviceplanen. Användningsområden kan vara till exempel ordnande av tillfällig ersättare för en ordinarie assistent, kompletterande personlig assistans eller personlig assistans med få arbetstimmar (i

främsta hand högst 30 timmar i månaden).

3.2. AVLÖNANDE AV PERSONLIG ASSISTANS OCH ERSÄTTNING AV AVGIFTER

Kommunen kan ordna personlig assistans genom att ersätta den gravt handikappade för de kostnader, inklusive de avgifter och ersättningar som en arbetsgivare ska betala enligt lag, som avlöandet av en personlig assistent föranleder samt de övriga skäligena och nödvändiga utgifter som anlitandet av en assistent föranleder (Handikappservice-lagen 8 d §).

En personlig assistents lön är för närvarande 10,49 euro/timme. Från och med början av år 2012 har löneförhöjningarna fastställts i enlighet med det riksomfattande kollektivavtalet för personliga assistenter. Assistentens lön betalas inom ramarna för beslutet om antalet timmar personlig assistans.

Åbo stad följer Heta – henkilökohtaisten avustajien työnantajien liitto ry:s och Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf:s riksomfattande kollektivavtal för personliga assistenter. Kostnader för personlig assistans kan ersättas i enlighet med det gällande kollektivavtalet. (Det nuvarande kollektivavtalet är i kraft 1.6.2014–31.3.2016).

Kostnaderna för personlig assistans ersätts på förenliga villkor i enlighet med kollektivavtalet oberoende av om arbetsgivaren har anslutit sig som medlem till Heta. Hetas medlems- eller årsavgifter ersätts inte.

- Kostnader orsakade av utbetalning av semesterpeng ersätts i enlighet med kollektivavtalet. Dessutom betalas för arbetsgivaren kommande lagstadgade avgifter och lagstadgade avgifter kopplade till arbetshälsovården (t.ex. anställningsundersökning). Staden ersätter inte kostnader orsakade av försummande av obligatoriska försäkringar. Förutom de lagstadgade kostnader kopplade till en personlig assistent kan ersättning erläggas även för andra rimliga utgifter till följd av assistenten, såsom
 - kostnader som uppstått för arbetsgivaren till följd av assistansverksamheten och är rimliga och nödvändiga, t.ex. kostnader kopplade till arbetsgivarens skolning och rekrytering av assistenter. Utgifterna ersätts på basen av fakturorna i enlighet med det förmånligaste alternativet med en separat ansökan.
- Arbetstidsersättning:
 - Arbetstidsersättning kan betalas i enlighet med Hetas kollektivavtal. En separat skriftlig ansökan med motiveringar ska göras till socialarbetaren för ersättningar för kvälls-, lördags- och söndagsarbete. Antalet arbetstimmar ska uppskattas efter det genomsnittliga behovet per vecka eller månad. De ifrågakvarande arbetstidsersättningarna kan betalas för nödvändig daglig verksamhet i enlighet med den gravt handikappades behov och motiveringar t.ex. för arbete, hobbyer eller andra fritidssysselsättningar.
 - För övertid betalas i främsta hand ingen ersättning.
- Det rekommenderas att en separat ansökan för ersättning av assistentens resekostnader görs till socialarbetaren på förhand. Assistentens rimliga resekostnader ersätts enligt det förmånligaste alternativet.

Åtgärder år 2015 – 2016:

- 1) Kriterier för beviljande av personlig assistans och anordningsmetoder samt effekterna av det riksomfattande kollektivavtalet jämförs och följs upp tillsammans med andra stora städer.
- 2) I bruktagande av servicesedeln inom personlig assistans förbereds under våren 2015.
- 3) Målet är att få en vakans/vakanser/egen verksamhet inom handikappservicepersonliga assistans.

4. DAGVERKSAMHET

När det gäller att ordna dagverksamhet i enlighet med handikappservicelagen anses som gravt handikappad en arbetsoförmögen person som på grund av ett mycket svårt funktionshinder som förorsakats av en skada eller sjukdom inte har förutsättningar att delta i sådan arbetsverksamhet som avses i socialvårdslagen och som får sin huvudsakliga försörjning av förmåner som beviljas på grund av sjukdom eller arbetsoförmåga (Handikappservicelagen 8 b §).

Serviceens omfattning: Inom servicedistriktet finns cirka 35 kunder, de årliga kostnaderna är omkring 210 000 euro.

Dagverksamhet som ordnas för gravt handikappade personer ska stöda den gravt handikappade att klara av ett självständigt liv och främja social interaktion. Dagverksamheten kan inkludera t.ex. matlagning, motion, diskussioner, utfärder, kreativ verksamhet samt övning av sociala färdigheter. Dagverksamheten ska ordnas på annat håll än i kundens hem. Syftet är att öka den gravt handikappades kontakter utanför bostaden och främja umgänget med andra. Dagverksamhet kan ändå ordnas t.ex. i skilda utrymmen i serviceboendeenheten.

Om det är möjligt ordnas dagverksamhet på så sätt att kunden kan delta i verksamheten fem dagar i veckan eller mer sällan än så om han eller hon kan delta i arbetsverksamhet på deltid. Dagverksamhet kan ordnas mer sällan även om det finns en orsak till det beroende på kunden.

Dagverksamhet i enlighet med handikappservicelagen ordnas i Åbo för närvarande av Invalidiliiton Asumispalvelut Oy samt Dövas Servicestiftelses Palvelukeskus Salmela.

Åtgärder år 2015 – 2016:

- 1) Målet är att göra dagverksamhetsmöjligheterna mera varierade.

5. ÄNDRINGSARBETEN I BOSTADEN

Kommunen ska ersätta en gravt handikappad för skäligena kostnader för ändringsarbeten i bostaden om dessa åtgärder med hänsyn till handikappet eller sjukdomen är nödvändiga för att den handikappade ska klara de funktioner som hör till normal livsföring. (Handikappservicelagen 9 §).

Ersättning beviljas för sådana ändringsarbeten i en bostad som är nödvändiga på grund av handikappet eller sjukdomen, såsom breddning av dörrar, byggande av ramper, installering av badrum, WC och vattenledning, ändring av fasta inventarier och utbyte av byggnads- och inredningsmaterial samt andra motsvarande byggnadsarbeten i den handikappades varaktiga bostad. Som ändringsarbete i bostad betraktas också planering av ändringsarbetena samt avlägsnande av hinder i bostadens närmaste omgivning. (Handikappserviceförordningen 12 §.)

När det gäller att ersätta kostnader för ändringsarbeten i bostaden samt att anskaffa redskap eller anordningar till bostaden betraktas som gravt handikappad den som på grund av handikapp eller sjukdom har särskilt svårt att förflytta sig eller i övrigt klara sig på egen hand i sin varaktiga bostad. (Handikappserviceförordningen 13 §).

Enligt handikappserviceförordningens 20 § skall ansökan om ekonomiskt stöd som nämns i denna förordning göras inom sex månader efter det att kostnaderna uppstått.

Serviceens omfattning: Inom servicedistriktet finns årligen ungefär 80 kunder, de årliga kostnaderna är cirka 130 000 euro.

Den handikappade personen har rätt att välja sin bostadsort. I flyttsituationer bedöms flyttens nödvändighet om den gravt handikappade personen tidigare fått ersättning för omfattande ändringsarbeten i bostaden. Vid den individuella bedömningen beaktas de krav som den gravt handikappade personens skada eller sjukdom ställer, orsaken till flytten och andra omständigheter som uppstår till följd av den gravt handikappade personens individuella situation, såsom ändrade villkor.

Ändringsarbeten i bostaden ersätts för en gravt handikappad person för att främja kundens självständiga verksamhet i de dagliga funktionerna. För ändringsarbeten behövs alltid husbolagets skriftliga tillstånd och även hyresvärdens tillstånd för den som bor i hyreslägenhet. Om ändringsarbetena kräver bygg- eller åtgärdstillstånd ska kunden skaffa tillståndet innan ändringsarbetena påbörjas.

En ergoterapeut inom den offentliga hälsovården, en fysioterapeut eller en rehabiliteringshandledare samt handikappservicens socialarbetare bedömer nödvändigheten av ändringsarbetena tillsammans med kunden. Kommunens sakkunniga inom byggnadsbranschen bedömer de rimliga kostnaderna för de planerade ändringsarbetena. Ändringsarbeten i bostaden utförs av Åbo stads arbetscentral. Arbetscentralen kan vid behov beställa ändringsarbeten (t.ex. el- och VVS-arbeten) av företag som konkurrensutsatts av Åbo stad.

När ändringsarbeten i bostaden ansöks i efterhand bedöms nödvändigheten av ändringsarbeten till följd av skada eller sjukdom och kostnadernas rimlighet. Åbo stads arbetscentral bedömer den rimliga kostnaden på vars grund ersättning kan beviljas. För moderniseringsarbeten beviljas inte ersättning i enlighet med handikappservicelagen.

Åtgärder år 2015 – 2016:

- 1) Det täta samarbetet med stadens arbetscentral fortsätter vad gäller förverkligandet av ändringsarbeten i bostäder.

6. REDSKAP OCH ANORDNINGAR I BOSTADEN

Kommunen ska ersätta en gravt handikappad för skäliga kostnader för anskaffning av redskap och anordningar i bostaden, om dessa åtgärder med hänsyn till handikappet eller sjukdomen är nödvändiga för att den handikappade ska klara de funktioner som hör till normal livsföring. (Handikappservicelagen 9 §).

Sådana redskap och anordningar som hör till bostaden och för vilka ersättning beviljas är lyftanordningar, larmanordningar eller andra motsvarande redskap och anordningar som blir fast installerade i bostaden. Kommunen kan även utan ersättning ställa redskap och anordningar som hör till bostaden till en gravt handikappads förfogande (Handikappserviceförordningen 12 §). När det gäller att ersätta kostnader för ändringsarbeten i bostaden samt att anskaffa redskap eller anordningar till bostaden betraktas som gravt handikappad den som på grund av handikapp eller sjukdom har särskilt svårt att förflytta sig eller i övrigt klara sig på egen hand i sin varaktiga bostad. (Handikappserviceförordningen 13 §).

Servicens omfattning: Inom servicedistriktet finns årligen ungefär 150 kunder, de årliga kostnaderna är cirka 90 000 euro.

Redskapen och anordningarna samt installationsarbetet ersätts till ett rimligt pris i sin helhet för en gravt handikappad person. Hissar, större rullstolsramper, dörröppningsanordningar och larmsystem som installeras för svårt hörselskadade ställs till kundens förfogande. Montering, reparation och förflyttning av redskap och anordningar som ställts till förfogande ersätts helt.

Ett optiskt larmsystem kan inkludera bl.a. ett dörr- och telefonsystem samt en brandvarnare. Enligt inrikesministeriets förordning som trädde i kraft 1.1.2010 ska bostadens varje våning eller nivå räknat från 60 kvadrat ha minst en brandvarnare.

Behovet och lämpligheten av redskapen och anordningarna förutsätter ett sakkunnigt-låtande från den offentliga hälsovården.

Åtgärder år 2015 – 2016:

- 1) Anskaffningen av hjälpmedel för hörselskadade utförs i enlighet med ÅUCS:s hjälpmedelscentrals konkurrensutsättning.
- 2) Konkurrensutsättningen och anskaffningen av hissar fokuseras till en teknisk expert inom Åbo stads Fastighetsaffärsverk.

BEHOVSPRÖVAD, TILL KOMMUNEN ANSLAGSBUNDEN SERVICE

Servicens omfattning: Inom servicedistriktet finns årligen ungefär 60 kunder, de årliga kostnaderna är cirka 120 000 euro.

Kommunen ordnar övrig service och stödtjänster inom ramarna för verksamhetsplanen och de anslag som reserverats för verksamheten. **Behovsprövad service och stödtjänster kan beviljas endast om det finns exceptionellt vägande skäl.**

Individuella beslut fattas med hänsyn till förutsättningarna för att få förmånerna och också kommunens budget. Kommunen ska svara i främsta hand för kostnaderna för den service som hör till dess särskilda skyldighet att ordna och ikraftvarande kundbeslut. Vad gäller behovsprövade förmåner ska kommunen sätta upp kriterier med vilka service kan ordnas för de mest behövande.

1. ANPASSNINGSTRÄNING

De handikappade skall ges rehabiliteringshandledning och anpassningsträning samt annan service som behövs för att syftet med denna lag skall nås. Sådan service kan även ges en nära anhörig till en handikappad eller den som har omsorg om honom eller annars står honom nära. (Handikappservicelagen 8 §.) Till anpassningsträning hör rådgivning, handledning och träning för främjande av den sociala funktionsdugligheten hos den handikappade och personer i hans närmaste omgivning. Anpassningsträningen kan vara individuell eller ske i en grupp och kan vid behov även upprepas. (Handikappserviceförordningen 15 §.)

Individuell anpassningsträning kan vara t.ex.

- undervisning i teckenspråk; i huvudregel max 100 timmar/familj
- undervisning i tecken som stöd; i huvudregel max 60 timmar/familj
- korttidsvård för gravt handikappade barn, unga och vuxna
- handledning i orientering och förflyttning, undervisning i blindskrift för en synskadad person
- boendeträning för gravt handikappade unga
- boendeförsök för personer som nyligen blivit handikappade

Undervisning i teckenspråk och tecken som stöd ges till familjer, där ett litet barn har en försening i språkutvecklingen och där föräldrarna är motiverade att använda tecken som stöd. Under andra omständigheter ordnar arbetarinstitutionen och medborgarinstitutionen undervisning i tecken och teckenspråk, där familjer kan delta på egen bekostnad. Undervisning i tecken som stöd utförs om möjligt främst som gruppundervisning (bl.a. Hjärnförbundet). Familjeundervisning i hemmet kan beviljas enligt familjesituationen endast på motiverade skäl.

Kostnaderna för familjeundervisningen i teckenspråk och tecken som stöd består av lä-

rarens lön och rimligt prissatt undervisningsmaterial (högst 60 €). Lärarna betalas timlön i enlighet med grunderna för arvoden för medborgar- och arbetarinstitutens lärare.

Lönen för handledarna för orientering och förflyttning för synskadade är baserad på Näkövammaisten liikkumistaidon ohjaajat-föreningens rekommendation. För handledning i orientering och förflyttning betalas timlön samt hembesökstillägg/hembesök/kund.

2. ÖVRIGA STÖDFORMER

En handikappad ersätts, enligt det behov som följer av hans eller hennes handikapp eller sjukdom, helt eller delvis för sina kostnader för stöd som behövs för att syftet med denna lag ska nås samt för sina extra kostnader för sådana kläder och sådan specialkost som behövs på grund av handikappet eller sjukdomen. Av kostnaderna för anskaffning av redskap, maskiner och anordningar som den handikappade behöver för att klara de dagliga funktionerna ersätts hälften. Kostnaderna för sådana nödvändiga ändringsarbeten som till följd av handikappet måste utföras på redskap, maskiner eller anordningar av standardmodell ersätts dock i sin helhet. (Handikappservicelagen 9 §).

Ersättning för kostnader för anskaffning av andra redskap, maskiner eller anordningar än sådana som hör till den medicinska rehabiliteringen betalas till en handikappad som på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom behöver dessa för att kunna förflytta sig, kommunicera eller klara sig hemma eller i sin fritidsverksamhet. Kommunen kan även utan ersättning ställa redskap, maskiner eller anordningar till den handikappades förfogande. (Handikappserviceförordningen 17 §).

Av särskilda skäl kan stöd beviljas för individuellt planerade ekonomiska stödtjänster och service ifall åtgärderna eller servicen i fråga på ett väsentligt sätt främjar den handikappades självständiga verksamhet och på ett märkvärdigt sätt minskar behovet av andra tjänster. Anslagen riktas i främsta hand till gravt handikappade personer. Ekonomiskt stöd beviljas vanligtvis endast en gång efter att personen blivit handikappad för anskaffningen av den första maskinen, anordningen eller det första rörelsehjälpmedlet. Stöd för anordningar och maskiner beviljas i huvudsak till gravt handikappade personer som bor ensamma. Ersättning betalas inte, om det är frågan om att ersätta en söndrig maskin. Monteringskostnader för ett frivilligt hjälpmedel (t.ex. tvättmaskin) ersätts inte.

För en gravt handikappad person kan 50 % stöd beviljas för rimliga anskaffningskostnader för redskap, maskiner eller anordningar som på ett väsentligt sätt underlättar självständiga verksamhet mot originalkvitton.

Övriga stödformer kan vara t.ex.

- Redskap, maskiner och anordningar som behövs för att klara av dagliga funktioner
- Ändringsarbeten på redskap, maskiner eller anordningar av standardmodell
- Rörelsehjälpmedel (bilstöd, redskap och anordningar i bilen)
- Extra kostnader för kläder
- Extra kostnader för särskilda näringsbehov

Personer som talar teckenspråk kan enligt den individuella situationen beviljas stöd för anskaffningen av en dator som används som texttelefon. Bedömningen påverkas av den handikappades helhetssituation samt möjligheterna att skaffa datorn med hjälp av andra stödformer.

Bilstöd och redskap och anordningar i bilen beviljas efter behovsprövning i första hand till unga och gravt handikappade personer i arbetsför ålder. Bilstöd kan även beviljas för ett gravt rörelsehindrat barn som färdas med elrullstol för dagliga transporter.

Förutsättningen för att bilstöd ska beviljas är att den sökande är gravt handikappad, har ett regelbundet och dagligt transportbehov (t.ex. arbets- och studieresor), regelbundet använder hjälpmedel samt övriga resonemang kopplade till handikappet, sjukdomen eller sällskapslivet för behovet av en egen bil.

Dessutom krävs att den sökande har fått ett positivt beslut om tullstyrelsens bilskatteåterbäring om det är fråga om anskaffningen av en ny bil eller en bil som registreras för första gången i Finland. När bilstöd beviljas tas bilskatteåterbäring, ersättning för en gammal bil och övriga eventuella stöd i beaktande som avdrag. Bilstödsbeloppet övervägs alltid utifrån den individuella situationen.

Bilstödet kan vara högst hälften av de faktiska kostnaderna som orsakats av anskaffningen av bilen. Bilen ska vara rimligt prissatt med hänsyn till den handikappade personens individuella behov till följd av skadan.

Med redskap och anordningar i bilen avses t.ex. installering av styrförlängningar eller nödvändiga ändringsarbeten som skadan förutsätter i bilen. Överföringskostnader för de tidigare nämnda anordningarna eller kostnader för nya anordningar beviljas i huvudsak bara om byte av bil är nödvändigt till följd av den ökade olägenheten som skadan orsakar.

Extra klädkostnader kan enligt handikappservicelagen vara sådana klädkostnader som föranleds av att kläderna på grund av handikappet eller sjukdomen slits snabbare än normalt eller av att han på grund av sitt handikapp inte kan använda konfektionskläder eller vanliga skodon (Handikappserviceförordningen 18 §).

För särskilda skodon och klädkostnader kan ersättning övervägas för skillnaden mellan vanliga och specialtillverkade kläder eller skodon.

Den handikappade får ersättning för extra kostnader för **specialkost eller specialnäringspreparat** som han måste använda under en lång tid och regelbundet. (Handikappserviceförordningen 19 §).

Förutsättningen för ersättningen är en detaljerad medicinsk redogörelse om att skadan eller sjukdomen kräver användning av specialkost eller -preparat. Ersättningen kan utföras som handikappservice endast i sådant fall där de huvudsakliga stödformerna (främst FPA:s förmåner) har först fastställts.

Handikappservicens ytterligare särskilda kostnader betalas i enlighet med FPA:s i varje enskilt fall giltiga grundersättning. För närvarande kan bl.a. 35 % av kostnaderna för kliniska näringspreparat betalas som ersättning (Sjukförsäkringslagen 5 kapitlet 7 §). Ersättning betalas mot kvitton.

Vid bedömningen av kostnaderna för specialkost beaktas skillnaden mellan vanlig daglig näring och kostnaden för specialkosten.